

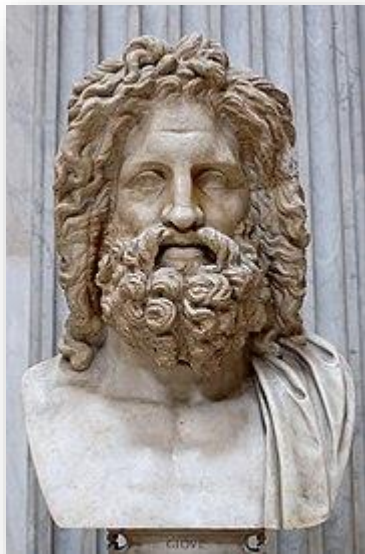
תיבת פנדורה – סיפור מהמיתולוגיה היוונית



איסוף וארגון – אילת כ"ץ



זאוס מלך האלים



המיתולוגיה היוונית

המיתולוגיה היוונית - אוסף המיתוסים שנוצרו ביוון העתיקה, ובהם תיאור האלים בדמות אנוש, תולדות עלילותיהם, ועלילות גיבורים בני תמותה או חצאי אלים. הסיפורים הללו נוצרו על מנת למלא את עולמם של האנשים באותה תקופה באמונות שונות ולסייע להם למצוא הסבר לתופעות טבע שונות או לשאלות הקשורות לקיום האדם וקיום העולם.

חלק מן הסיפורים במיתולוגיה עוסק בבריאת העולם, חלק אחר עוסק בסיפורי אלים, ויש סיפורים העוסקים בתופעות טבע.



מהי מיתולוגיה?

המלה מיתולוגיה מורכבת משתי מילים: "מיתוס" ו"לוגיה".

מיתוס הוא סיפור מעשה או אגדה, העובר בִּעַל-פֶּה, מִפֶּה לאוֹן. **לוגיה** היא תורה. למעשה, המיתולוגיה היא תורה שֶׁבֶּעַל-פֶּה, מְקַבֵּץ של סיפורים והתרחשויות אשר עברו מדור לדור. בְּהִיעָדָרם של ספרים ואמצעי תקשורת הועברו סיפורי המיתולוגיה מאב לבן בכינוסים משפחתיים או שְׁבֻטִּים. לכן, קל להבין מדוע נוצרו כל כך הרבה הסברים שונים לאותן תופעות, כיוון שכל דור פירש אותן מחדש בהתאם למציאות המשתנה.

כדי ליצור עניין בְּמִיתוֹסִים וקשר טוב יותר עם קהל המאזינים, הדמויות המרכזיות בסיפורי המיתולוגיה היו למעשה דמויות אדם, בעלות תכונות ורגשות אנושיים כמו אהבה, שנאה, קנאה ועצב. עם זאת, כדי לענות על הצורך של אותם גיבורים לבצע מעשים שהם מְעַבְּר לִיכוּלוֹתֵיהֶם של בני האדם, לבשו הגיבורים דמויות של אֱלֹהִים דְּמוּיֵי אָדָם, שיש להם סְגֻלוֹת עַל-אֲנוּשִׁיות, כמו למשל חוֹסֵן גּוֹפָנִי, יְכוּלוֹת פִּיסִיות וחוכמה רבה.

כיצד נוצרו הנהרות, הימים, השמיים והארץ? מהו ההסבר לרגשות כמו אהבה, שנאה, קנאה? מה קורה לאדם לאחר מותו? מי שולט במזג האוויר? האדם, שהוא יצור סקרן, תמיד שאל שאלות הנוגעות לעצמו, לסביבתו ולתופעות בהן הוא נתקל. כיום, עם התפתחות המדע והטכנולוגיה, ניתן לחקור תופעות שונות ולתת תשובות מדעיות ומציאותיות לשאלות אלה ולשאלות רבות אחרות. אולם בעבר, בתרבויות עתיקות, כאשר ניסה האדם לתת מענה לסקרנותו, לא היו לו כלים מדעיים ולכן הוא פיתח תיאוריות שונות, אותן תיבל בדמיון, כדי ליצור הסבר בו יוכל להאמין – התיאוריות הללו היו המיתולוגיות.

איך זה שאחרי אלפי שנים, שמות כמו אפרודיטה, הרקולס וקופידון עדיין מוכרים לכולנו?

מַמְצִיאוֹת לַאֲגָדָה

בעיני העמים הקדמונים לא היו המיתוסים אגדות כָּלֵל וּכְלָל. הם האמינו בהם ולא הטילו ספק בִּאֱמָתוֹתָם. כיוון שהמיתוסים הללו עסקו בַּנִּשְׁגָּב ולא בחיי האדם הפשוט - נקשרה בהם גם מידה של קדושה.

המיתולוגיה שימשה עבור בני האדם סוג של מדע, ספרות ודת גם יחד, ומילאה עבורם צורך רגשי שהצליח לְגַשֵּׁר עַל הַפֶּערַ בהבנתם את המציאות.

הידועים ביותר הם סיפורי המיתולוגיה של הַיִּנּוֹנִים הקדמונים. סיפורים אלה נאספו ורוכזו בחלקם בידי הוֹמֵרוֹס, בסביבות שנת 900 לפני הספירה. הוֹמֵרוֹס, שהיה משורר עיוור, חיבר שני ספרים בשם "אֵילִיָּאָדָה" ו"אֹדִיֶּסֶאָה", שבהם ריכז בצורת שירה את סיפורי המיתולוגיה הַיִּנּוֹנִית.

בסיפורים אלה מתוארים האֵלִים הַיִּנּוֹנִים כמשפחה רחבה ומעין שושלת מְלוּכָה. מספר רב מאוד של אֵלִים היו במיתולוגיה הַיִּנּוֹנִית. לכל אל היה שם משלו, תפקיד ואחריות על תחום מסוים. האֵלִים החשובים ביותר במיתולוגיה הַיִּנּוֹנִית היו 12 האֵלִים שהתגוררו בַּפִּסְגָּתוֹ של הר הָאוֹלִימְפּוֹס שֶׁבִּיּוֹן. בראשם עמדו אבי האֵלִים, זֵאוֹס, ואשתו הֶרָה, שהייתה אֵלַת הַנִּישׁוּאִין והמשפחה.

המיתולוגיות הקדומות

רבים מאמינים כי המיתולוגיה היגית מהנה את הפסיס לתרבות המערבית כולה. אבל, היא בהחלט לא הייתה המיתולוגיה הראשונה. המיתולוגיה היגית הושפעה מאוד מן המיתולוגיות הקדומות: המצרית, הבבלית והקנענית, שהשתייכו לממלכות הגדולות של המזרח הקדום.

המיתולוגיה הבבלית, שנכתבה בסביבות 1800 לפני הספירה, מתארת למשל את עלילותיו של גילגמש, המלך שהיה שני שלישים אלו ושליש אדם ויצא להילחם במפלצות ובכוחות הרשע אשר איימו על שלום ממלכתו בניסיון לזכות בחיי נצח.

מיתולוגיה עתיקה נוספת היא **המיתולוגיה המצרית**. היא מקדישה תשומת לב רבה למנהגי המוות, הקבורה ועולם המתים.

המיתולוגיה המצרית מיוחדת בכך שרבים מן האלים הם בדמות בעלי חיים ולא בדמות אדם, כמו למשל תפנוט, שיש לה ראש אריה; חתחור, אלת האהבה, שמזכירה פרה; פסוט, אלת הפיריון דמוית החתול, ותותי - אל החוכמה בעל ראש של מגלן קדוש, סוג של עוף שנמצא במצרים.

גם **לסינים**, במזרח אסיה הרחוקה, הייתה מיתולוגיה לסינים מספר רב של אלים ואלות, שנטלו חלק באירועים משמעותיים בהתפתחות העולם והשתתפו במלחמות נגד מפלצות אכזריות, גמדים נבונים ושבטי ענקים אכזריים כדי לשמר את העולם מפניהם.

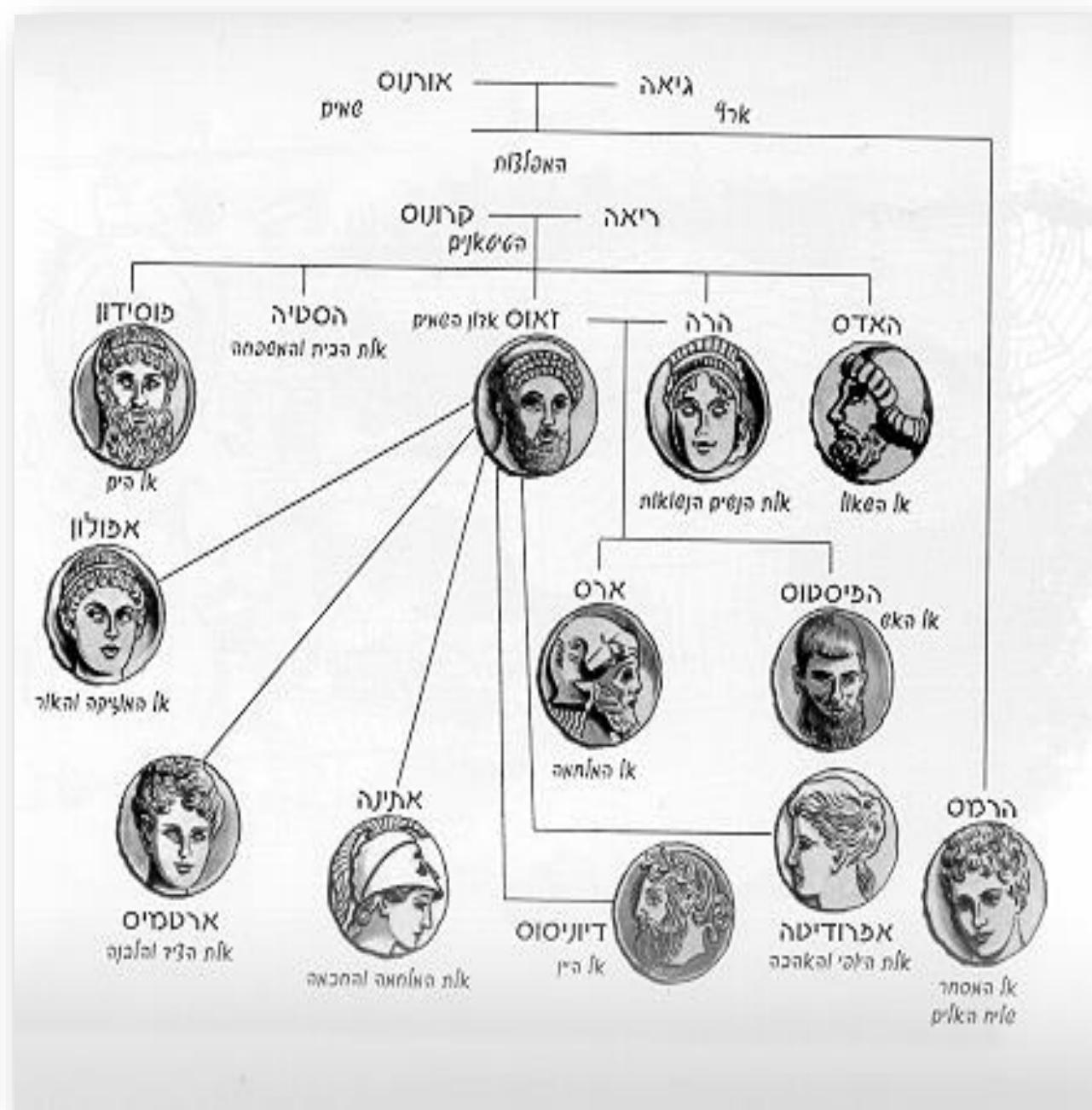
לְאַצְטָקִים, שחיו באזור מְקֻסֵּיקוֹ של היום, היו גיבורי מִיתוֹלוֹגְיָה משלהם. בין הגיבורים ניתן למצוא את "קֶצְאֶלְקוֹטֵל" - אֵל הַנָּחַשׁ עֶטוֹר הַנוּצוֹת, "טֵלְלוֹק" - אֵל הַגֶּשֶׁם וְזוּגָתוֹ הָאֵלָה "צִ'לְצִיוֹטְלִיקוּאַה" - אלת הנהרות והאגמים.

מִיתוֹלוֹגְיָה נוספת היא **המיתולוגיה ההודית** שבמרכזה הָאֵל הַמְּנֵהִיג גַּנְשָׁה אשר גופו גוף אדם ולו ראש של פיל, והוא רכוב על עכברוש. מתלווה אליו גם אל הקוף הנוֹמֵן הידוע בכוחו הפיסי הגדול ובזנבו העצום.

מוֹנָחִים מְדַעִיִּים רבים השגורים כיום שאבו את שמם מתוך סיפורי המיתולוגיה כמו למשל הנסיכה היפהפייה "פְּסִיכֶה", שבאחד המיתוסים הַמְּחִיֶּשֶׁה את הקשר אל הנפש והעניקה את שמה למדע הַפְּסִיכוֹלוֹגְיָה - מדע הנפש; "אַטְלָס", שנענש על ידי האֵלִים ונגזר עליו לשאת בעולו של העולם, נתן את שמו לספרי מפות המתארות את כדור הארץ; אל המים והנהרות במיתולוגיה הַיֵּוֹנִית "אוֹקְיָאנוֹס", העניק את שמו למרחבי המים הגדולים על פני כדור הארץ; אלת הבריאות והניקיון הַיֵּוֹנִית "הִיגִיָּאָה", העניקה לנו את המושג הִיגִיָּנָה, ואילו האֵלִים הָרוֹמָיִים העניקו את שמותיהם לְכוֹכְבֵי הַלַּקֶּת מָרְס, וְנוּס, נֶפְטוּן, יוֹפִיטֶר ועוד.



זאוס מלך האלים



תיבת פנדורה הוא סיפור אחד מתוך הרבה סיפורים השייכים למיתולוגיה היוונית בה מספרים על האלים.

סיפור תיבת פנדורה מסביר את מקור האסונות והתקווה בעולם.





התיבה בתיבת פנדורה מופיעה
בכל מיני צורות, לא רק תיבה.

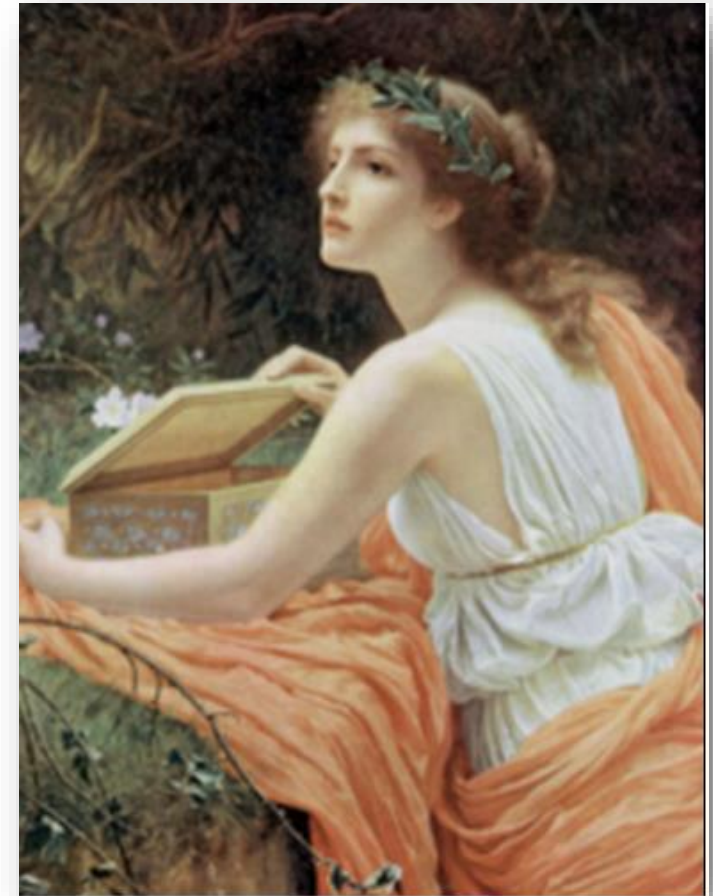


סדר הסיפור

זאוס מלך האלים נָתַן לפנדורה שתי מתנות: סקרנות, ותיבָה סגורה מזהב מיוחדת ויפה, שנתן לה אותה אמר: "אל תפתחי אותה לעולם" !.



יום אָחַד שבעלה לא היה בבית, פנדורה שהייתה חכמה וסקרנית, לא עמדה בפיתוי
והחליטה לפתוח אֶת הַתִּיבָּה, למרות האיסור של זאוס מלך האלים!



ברגע שהתיבה נפתחה, התעופפו ממנה המון מפלצות קטנות ויצורים מכוערים שנשאו עימם לעולם את כל האסונות: קנאה, פגע, מחלות, עצב, נקמה, מבחר של קללות, עוני, פשע, מוות. כל הרעות שיביאו סוף על העולם המשלם שנברא, ויאמללו מאד את בני האדם.



וּפְּנִדוּרָה? – נבהלה, פרצה בבכי, ומיד ניסתה לסגר את התיבה. היא הבינה את הנזק שגרמה, אבל זה היה מאחר מדי כי כל האסונות התפזרו כבר לכל העולם.



לפתע שמעה פנדורה דפיקות על מכסה התיבה וקול קטן וחלש ביקש ממנה לפתוח את התיבה, פנדורה פחדה וסירבה. לאחר שכנועים רבים הסכימה ופתחה את התיבה.

כאשר פתחה את התיבה שנית, ראתה יצורה קטנה וחלשה. פנדורה עזרה לה לצאת החוצה. היצורה הפכה להיות יפה, זוהרת ונוצצת בשפע צבעים.

וכך פנדורה עזרה לשחרר את התקווה לעולם. היצורה אמרה: "כל עוד תהיה תקווה לאדם, הוא יוכל להתגבר ולהתמודד עם כל הצרות והמפגעים שיהיו לו בחייו, ולעמוד מולם בראש זקוף." התקווה הביאה לעולם: אופטימיות, שמחה, אושר, אהבה, נתינה, ביטחון, חברות וידידות. ומאז ועד היום יש בעולם רע וגם טוב!



התקווה הביאה לעולם: אופטימיות, שמחה, אושר, אהבה, נתינה, ביטחון, חברות וידידות. ומאז

ועד היום יש בעולם רע וגם טוב!

